

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САНЬЯТИ Haftalik gazeta • 1956-yil 4-yanyordan chiga boshlagan • www.uzas.uz • 2008-yil, 18-yanvar • № 3 (3935)

ЯНГИ ЮКСАК МАРРАЛАРНИ КЎЗЛАБ

16 январ куни мамлакатимиз пойтахти Тошкентда истиқолол йилларининг яна бир муҳим воқеаси бўлиб ўтди. Олий Мажлис Конунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисида Ўзбекистон Республикаси Президенти лавозимига киришиш маросими бўлиб ўтди.

Марказий сайлов комиссияси раиси М.Абдулзодов кўшма маҳлисини очар экан, 2007 йилнинг 23 декабрида муқобилик бўлиб ўтган сайловда Ислом Абдуганиевич Каримов Ўзбекистон Республикаси Президенти этиб сайланганини кайтиш, давлатимиз раҳбарига Ўзбекистон Республикаси Президенти гунохномасини топшириди.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 92-моддасига мувофиқ Президент Ислом Каримов қасамёт кильди: "Ўзбекистон халиқига садоқат билан хизмат қилишга, республиканини Конституцияси ва қонуналрга қатъий риоя этишига, фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларига кафолат беришга, Ўзбекистон Республикаси Президенти гунохномасини топшириди".

Абдулла ОРИПОВ,
Ўзбекистон Каҳрамони, Ҳали шоири

ЎЗБЕК ГЕНЕРАЛЛАРИ

Иккى генералмандар турар ёма-ён.
Ўтли кўзларида жасорат зоҳир.
Улар Темурбекнинг наслидир шоён,
Бири Алишеру бири Баҳодир.

Ёвқур саркарлар — кўркув билмаган,
Тинчликка масъуллар ўлкаларида.
Иккى амакимга' наисбет қиласман
Олдузлар чақнайди елкаларида.

Олис ўрмонларда қайси бир замон
Дараҳт кесар эди ўзбек аскари.
Жалоли² этироф этмаган даврон
Үнинг авлодин ҳам сурганди нари.

Садагаси кетай ҳурлик сўзининг,
Ўзбегим сочиғлан гардларин топди.
Боболарин эслаб, яна ўзининг
Қўмандонин топди, мардларин топди.

Хеч ким орзу кілмас шамширини, бироқ
Унингиз дунёни асрар ҳам қийин.
Мен нечун қувонб щеър айтмай бу чоқ
Ўғлоним генерал бўлгандан кейин.

14.01. 2008 й.

ИНСОН ОМИЛИ

Самолётлар кулар,
Кемалар чўқар,
Поездлар изидан чиқиб кетади.
Бу ҳолнинг сабабин қанча изкувар,
Қанча идоралар таҳлил этиди.

Кичик мурваттacha ахтариб топиб,
Текицирал илмининг неча комили.
Охири бесамар дафтариб ёпиб,
Дейдилар: сабабчи инсон омили.

О, инсон омили, сўнти сабабкор,
Тангири қосидига ёлиз далолат.
Ўзингизнинг дардинта ўзингиз айбор,
Ўзинга юклайсан ўзинг маломат.

Хатто надоматинг ўзинита тортиқ,
Чўккан кема билан чўккайи зоринг.
Баридан ортиқидир, баридан ортиқ
Сенинг бир-бирининг берган озоринг.

“ШАРК ЮДДУЗИ”
2007, 4-сон

Жуғоналағим баракаланди...

Мамлакат ҳаёти, жамиятдаги
ўзарашлар ёзувчи талкинида
бошкча — таъсирчан, эҳтироси
ва самимий этироф этилади.

“Езувчи публицистикаси” деган
атамани, эҳтимол, адабиётчносин,

тадқиқотчилар ўйлаб
топишандар, бироқ
бу жуда керак атама.

Очиги, кейнинг пайт-
лар анча тансик бўлиб
қолган ёзувчи публи-

цистикаси “Шарк юл-
дузи”нинг кейнинг

сонларидан жонланган-
дай. Масалан, журнали-
нинг ўтган 4-сонни-
даги таникли шоирлар

Сирохиддин Сай-
идининг “Катта карвон
садоси” ва Сайдулла

Хакимнинг “Хурли-
кунинг ўл олти одими” публици-
стик маколаларида озод дієримиз-

нинг мустакиллик Йилларидаги бо-

сиб ўтган ўйлига бир кур назар

ташланган. Шу даврада ижод ахли
эришган ютуклар, дунё ҳамжами-

ятида мустахкам ўрин эгаллаган
Ватанинг ўз тараққиётининг

етулики пилапоясига қадам

қўйтани таъкидланган.

Журналнинг ўзини сонида иккى

муҳим санага кенг ўрин берилган.

Марғилон шаҳрининг 2000 йиллариги

муносабати билан ўзбекистон

ҳали шоири Охунжон Ҳакимов

сўзини, Мухтарама Улуғнинг ўз-

лар туркумини, адабиётшунос,
тарихшунос олимларнинг мақола-
ларини ўйисин. Атоқли адабимис
Абдулла Каҳҳор таваллудининг юз

ишлигига багишланган саҳифалар-
да ёзувчи мерасидан айрим на-
муналар, ўзбекистон

Қаҳрамони, ҳали шоири
Абдулла Орипов-
нинг “Улmas икод” сар-

лаҳвади мақолоси
хамда адабиётшунос-
ларнинг тадқиқотлари,

ижодкорларнинг дил

сўзлари билан таниши-
сан. Яна бир машҳур

адабимис Улmas Умар-

бекон қаламига мансуб

“Армон алғаси” драма-

си маси ҳам муштарийлар

этирофига ҳавола

этабилга.

Албатта, “Назм” ва “Наср”

рунида берилган асарлар ўзини

самимий тартиби топди.

Шоирнинг иккиси иккичи

жоҳоннида ишонидан

шоирларни ўзини

самимий тартиби топди.

Шоирнинг иккиси иккичи

жоҳоннида ишонидан

шоирларни ўзини

самимий тартиби топди.

Шоирнинг иккиси иккичи

жоҳоннида ишонидан

шоирларни ўзини

самимий тартиби топди.

Шоирнинг иккиси иккичи

жоҳоннида ишонидан

шоирларни ўзини

самимий тартиби топди.

Шоирнинг иккиси иккичи

жоҳоннида ишонидан

шоирларни ўзини

самимий тартиби топди.

Шоирнинг иккиси иккичи

жоҳоннида ишонидан

шоирларни ўзини

самимий тартиби топди.

Шоирнинг иккиси иккичи

жоҳоннида ишонидан

шоирларни ўзини

самимий тартиби топди.

Шоирнинг иккиси иккичи

жоҳоннида ишонидан

шоирларни ўзини

самимий тартиби топди.

Шоирнинг иккиси иккичи

жоҳоннида ишонидан

шоирларни ўзини

самимий тартиби топди.

Шоирнинг иккиси иккичи

жоҳоннида ишонидан

шоирларни ўзини

самимий тартиби топди.

Шоирнинг иккиси иккичи

жоҳоннида ишонидан

шоирларни ўзини

самимий тартиби топди.

Шоирнинг иккиси иккичи

жоҳоннида ишонидан

шоирларни ўзини

самимий тартиби топди.

Шоирнинг иккиси иккичи

жоҳоннида ишонидан

шоирларни ўзини

самимий тартиби топди.

Шоирнинг иккиси иккичи

жоҳоннида ишонидан

шоирларни ўзини

самимий тартиби топди.

Шоирнинг иккиси иккичи

жоҳоннида ишонидан

шоирларни ўзини

самимий тартиби топди.

Шоирнинг иккиси иккичи

жоҳоннида ишонидан

шоирларни ўзини

самимий тартиби топди.

Шоирнинг иккиси иккичи

жоҳоннида ишонидан

шоирларни ўзини

самимий тартиби топди.

Шоирнинг иккиси иккичи

жоҳоннида ишонидан

шоирларни ўзини

самимий тартиби топди.

Шоирнинг иккиси иккичи

жоҳоннида ишонидан

шоирларни ўзини

самимий тартиби топди.

Шоирнинг иккиси иккичи

жоҳоннида ишонидан

шоирларни ўзини

самимий тартиби топди.

Шоирнинг иккиси иккичи

жоҳоннида ишонидан

шоирларни ўзини

самимий тартиби топди.

Шоирнинг иккиси иккичи

жоҳоннида ишонидан

шоирларни ўзини

самимий тартиби топди.

Шоирнинг иккиси иккичи

жоҳоннида ишонидан</p

Фиқралар

Утган йили Техрондаги "Нашри Марказ" матбаси таржатидаги улуг ўзбек адабиётшуноси Ҳасанхожа Нисорий "Музаккири аҳбоб" тазкирасининг илмий-танқидий матни бир минг беш юз нусхада чоп этилди. Форс тилида битилган бу ёзма ёдгорликнинг илмий-танқидий матнини ағон олими Нажиб Мойил Ҳеравий тузган.

Асарнинг биринчи илмий-танқидий нашри 1969 йили хиндиштонлик олим Мухаммад Фазуллоҳ томонидан битта Англия, учта Хиндиштот кўлёзма нусхалари асосида Ҳайдарободда амалга ошган эди. "Музаккири аҳбоб"нинг ўзбекча таржимаси эса 1993 йили ушбу сатрлар муаллифи томонидан "Мерос" нашриётидаги килинди. Нажиб Мойил Ҳеравий ўз илмий-танқидий матнинг асос сифатида Британия музейи нусхаси ва ёрдамчиларни яратиш ўйланишига таъжиралардан бирни тарзида қаралса-да, унинг рўёбга чиқиши ўзбек адабиётшунослиги учун ёзма арзирли воқеалардан бўлди.

Кўйидаги ёзбекнинг ўзбекча нашримизда ёзлон қилинмаган маълумотлари ҳавола этилмоқда.

Ҳасанхожа НИСОРИЙ

"МУЗАККИРИ АҲБОБ"

Ўзбеклар ва дунё

УЧИНЧИ БОБНИНГ ИККИНЧИ ФАСЛИ. ФАКИР УЛАРНИ МУЛОЗАМАТ КИЛГАН ВА КЕКСАЛИК ЁШИГА ЕТТАН ҲАМДА БУХОРОДАН ТАШКАРИ ЖАЙЛАРДА ЯШАЁТТАН ЖАМОАТ ЗИКРИДА

Замон амилари каймоги Мухаммад Амин Бийнинг чирошли зикри

Шайбонийхоннинг улуг амиларидан бўлмиш ва Убайдуллахон замонида ҳам тўла ётибор топган ҳамда Жом жангиди шахидлик шарбатини татиган амир Канбар Азиз Кушининг ётук ўлидир. Жаноб Мирзо ҳам тўла ётиборга эга бўлди, муносиб мансаблар билан ёзъоз топлангар. У кишида кўп фазилатлар мұжассам, айниска, мұммам фанида уста... бошқа шеър сантиати соҳасида ҳам кам эмаслар... ушбу шакар сочувчи рубойи ташига мансуб:

Мурғе дидам нишаста андэр Табрис,
Бенихода ба пеш устихони Парвиз.
Мегўфт ба овози ҳазин: қ-эй, бархиз,
Ку тохи мурассасъ, кужо шўд Шабдиз*.

(Мазмуни:
Бир күш кўрдим ўтирар боғида Табризининг,
Кўйимиш олдиға бош суюғин шоҳ Парвизининг.
Мунгут тоғуда дер: ҳавобимиз бер бизнинг,
Кани олтин тож, қани кишинаш Шабдизнинг?)

(*Шабдиз — Фарҳоднинг рақиби Ҳусрав Парвизининг қора тусли оти шундай номланган.)

Мирзо бу юрт сultonлари риоятига қаноат килмай, никоят Хиндиштога кетиб қолдилар; у ернинг олиймаком хокон ва улуг сultonлари Мирзоны яна да эъзозлаб, лойик риоятлар кўрасатидар.

УЧИНЧИ БОБНИНГ УЧИНЧИ ФАСЛИ. ФАКИР УЛАРНИ КЎРГАН, КЕКСАЛИК ЁШИГА ЕТМАГАН ВА БУХОРОДА ЯШОВЧИ ЖАМОАТ ЗИКРИДА

Чирошли замон фитнасини кўзотувчи лақаб билан ташланган Охизмасон Мирзонын ўғли. Ва отам (Подшохожа) бу матлаъни ўша Мирзога нисбат бериб ёзандилар. Назм:

Даҳр аро бир оғати жону жаҳондур бу йигит,
Голибо ким* фитнай охири замондур бу йигит.

(*Голибо, голибан — балки, афтидан.)

Кулмұхаммад бий ҳам хус бобида тенгис эди. Ва тўла ётибор топган амиларидан саналарди. Ҳоннинг руҳасини Ҳиротдан Мовароонхарга келгани бу амир давлати юлдузининг кўйи ёнишига сабаб бўлди, сўнг сира юкори кўтарилиди. Ҳозир фарқ(дарвишлик) либосида умр кечириб, фазилатлар касб этиш билан машғул бўлмоқда. "Тазкират ул-авлии"ни назм этишга каттик киришган. Узи ҳам ҳудуди маънавийлар ёзган, улар сони кирк минг байтга етади. Бекор ўтиришига сира токат йўқ. Ахир айтмислар: Одам учун суддан бўлак ҳеч бир яхши ёдгорлик йўқ. Назм:

Хуш он кас ки бар сафхайи рузгор,
Бимонад азу як сухан ёдгор.

(Мазмуни:
Ул киши эрур икки оламда бахтиёр,
Колос андин бир сўз дунёда ёдгор.)

Манави матлаъ эса, Кулмұхаммад бий Дўрмоннинг шариф сўзларидан. Байт:

Хар гах ба хотирам гузарад ёди руйи ту,
Руйи дилам чу ойина гардад ба сўни ту.

(Мазмуни:
Хотирига тушса юзинг ёди ҳар қачон,
Дилим юзи ойнадек бокар сен томон.)

УЧИНЧИ БОБНИНГ ТЎРТИНЧИ ФАСЛИ. ФАКИР УЛАРНИ МУЛОЗАМАТ КИЛГАН ВА КЕКСАЛИК ЁШИГА ЕТМАГАН, БУХОРОДАН ТАШКАРИДА ЯШОВЧИ ЖАМОАТ ЗИКРИДА

Мирзо Дўстнинг зикри

Ҳўсмонин ўғли. Ҳазрат Убайдуллоҳон хузурида лойик хизматлар килган. Яхши суврати ва ёкини сийрати бор. Бу матлаъ унидик:

Паринишонам из зулфат рузгоре аст,
Паринишонам май из зулфат ёре аст.

(Мазмуни:
Бир умр баҳтиёр қаромен зулғинг сабаб,
Каро баҳтиёр, қаронг, бир ёр зулғи сабаб.)

ТЎРТИНЧИ БОБНИНГ БИРИНЧИ ФАСЛИ. ФАКИР УЛАРНИ КЎРГАН, КАРИЛИК ЁШИГА ЕТТАН ВА БУХОРОДА ЯШОВЧИ ЖАМОАТ ЗИКРИДА

Абдулла гўнданнинг зикри

Ғиждувонлик, гўяндалик санъати билан ташланган. Фозилор хизматида бўлади шаърда шаърнига ҳамаиши. Манави рубийси менги юборган эди. Рубойи:

Бо дил гўфтам шабе зи фасонай ишк,
Мажнунисфатон шўдан дөвонай ишк,
Ишқашт чу шамъ ҳар тараф сўхташо,
Жамъ омада гаштаанд парвонай ишк.

(Мазмуни:
Дилга сўзларидан бир оқшом ишқдан фасона,
Мажнунисфатон бўлшиди ишқдан дөвона.
Ишк ўхшар шамъга—ёнида кўйганлар тўли,
Ишк кўйига тушмис улар бўлиб парвона.)

ТЎРТИНЧИ БОБНИНГ ИККИНЧИ ФАСЛИ. ФАКИР УЛАРНИ КЎРГАН, КАРИЛИК ЁШИГА ЕТТАН ВА БУХОРОДА ЯШОВЧИ ЖАМОАТ ЗИКРИДА

Кози Мирининг чирошли зикри

Қадимидан Тошкент вилоятини козилини алар жамоати мансуб ва ҳамиса саҳоват, карам кўрсатиш хисла-

ношод жон тупроғида ўссиң деб.
Нозик нюхли сарви озод мисол,
Томир ташлар у сиякларим аро,
Чирмашар жон томирни унга алхол.
Четлашганда ёнимдан ўқлар каби,
Чирт узилар жон томирларим бехол.)

ТЎРТИНЧИ БОБНИНГ УЧИНЧИ ФАСЛИ. ФАКИР УЛАРНИ КЎРГАН, КЕКСАЛИК ЁШИГА ЕТМАГАН ВА БУХОРОДА ЯШОВЧИ ЖАМОАТ ЗИКРИДА

Мавлоно Нозирининг зикри

Хуштабъ дўстлардан ва бу рангин байт унинг шеърларидандир:

Аз хатти фармони хуснаш гар забонам сар кашад,
Аз паси сари ҳамму нофармон забони худ кашад.

(Мазмуни:

Хусни фармони хаттин ўқимоқдин бosh тортса тилим,
Ўжар бosh янглиг тилим тиғла қиларман тилим-тилим.)

ТЎРТИНЧИ БОБНИНГ ТЎРТИНЧИ ФАСЛИ. ФАКИР УЛАРНИ КЎРГАН, КЕКСАЛИК ЁШИГА ЕТМАГАН ВА БУХОРОДА ТАШКАРИДА ЯШАЁТТАН ЖАМОАТ ЗИКРИДА

Ахдий Табризийнинг зикри

Янги ташкада шиғорилганда таъжиралардан. Сўзи мазадан холи эмас. Ва бу матлаъси foғоятда яхши чиқсан. Матлаъ:

Хори фам кай зи дили чоки ман ояд барун,
Баъди мурдан магар аз хоки ман ояд барун.

(Мазмуни:

Фам тикини чок дилимдан качон ташқари чиқуси,
Ўлгандан сўнгим турғонидан униб барни чиқуси.)

Хотима

ФАКИРНИНГ ОТА-БОБОЛАРИ ВА АМАКИЛАРИ
ҲАМДА ҚАРИНДОШ ТҮККАНЛАРИ ЗИКРИДА

Подшохожа(Хожа)...

Ўзбекча рубом:

Фарёду фиғон қилурда булбул била мен,
Тортарда тикан жағосини гул била мен.
Мун* талхига сабр этиб таҳаммул* била мен,
Юз шукр ки булбулу гулу мул била мен.

(*мул — шароб, таҳаммул — чидам, тоқат.)

... (Хожа) 67 ёница вафот этди, ҳазрат хожайи бузурвор ёнида дағи қилингандар.

Мирамоҳжа бин Шайх Алихоҳанинг чирошли зикри

Шайх Алихоҳанинг шариф ўғли эдилар... Кўпичча олийшаш оталарининг шариф сұхбати ва латиф мажлиси мулозами бўларидар... Фазилатлар эгаси бўллиб... аъзам сultonлар ва кирон хоконлар наздида тўла ётиром топгандилар. Она томонидан сайдилар бошлиги ҳазрат Сайид Отойининг мажлибидарларидан. Гояядга согломтаб ўтиқрекларни таҳаммулни бўлгиловчи аҳамият кеббидан этиди. Адабётнинг миллий маддий ходиса экани, во-келини эстетик акс этириши исбот талаб қўйиладиган ҳакикат. Бирок ўтган юзийликда аҳамиятни белгиловчи ашни шу хусусиятларига тажовуз килинди. Уни шўролар ухуматининг сиёсатини, хатто ўтқини карорларини кўллап-куватловчи воситага айлантириши таъмомлига этди. Азиз фарзандларни имуза таҳаммулни бўлгиловчи ахамиятни белгиловчи ашни шу хусусиятларига тажовуз килинди. Уни шўролар ухуматининг сиёсатини, хатто ўтқини карорларини кўллап-куватловчи воситага айлантириши таъмомлига этди. Адабётнинг миллий маддий ходиса экани, во-келини эстетик акс этириши исбот талаб қўйиладиган ҳакикат. Бирок ўтган юзийликда аҳамиятни белгиловчи ашни шу хусусиятларига тажовуз килинди. Уни шўролар ухуматининг сиёсатини, хатто ўтқини карорларини кўллап-куватловчи воситага айлантириши таъмомлига этди. Адабётнинг миллий маддий ходиса экани, во-келини эстетик акс этириши исбот талаб қўйиладиган ҳакикат. Бирок ўтган юзийликда аҳамиятни белгиловчи ашни шу хусусиятларига тажовуз килинди. Уни шўролар ухуматининг сиёсатини, хатто ўтқини карорларини кўллап-куватловчи воситага айлантириши таъмомлига этди. Адабётнинг миллий маддий ходиса экани, во-келини эстетик акс этириши исбот талаб қўйиладиган ҳакикат. Бирок ўтган юзийликда аҳамиятни белгиловчи ашни шу хусусиятларига тажовуз килинди. Уни шўролар ухуматининг сиёсатини, хатто ўтқини карорларини кўллап-куватловчи воситага айлантириши таъмомлига этди. Адабётнинг миллий маддий ходиса экани, во-келини эстетик акс этириши исбот талаб қўйиладиган ҳакикат. Бирок ўтган юзийликда аҳамиятни белгиловчи ашни шу хусусиятларига тажовуз килинди. Уни шўролар ухуматининг сиёсатини, хатто ўтқини карорларини кўллап-куватловчи воситага айлантириши таъмомлига этди. Адабётнинг миллий маддий ходиса экани, во-келини эстетик акс этириши исбот талаб қўйиладиган ҳакикат. Бирок ўтган юзийликда аҳамиятни белгиловчи ашни шу хусусиятларига тажовуз килинди. Уни шўролар ухуматининг сиёсатини, хатто ўтқини карорларини кўллап-куватловчи воситага айлантириши таъмомлига этди. Адабётнинг миллий маддий ходиса экани, во-келини эстетик акс этириши исбот талаб қўйиладиган ҳакикат. Бирок ўтган юзийликда аҳамиятни белгиловчи ашни шу хусусиятларига тажовуз килинди. Уни шўролар ухуматининг сиёсатини, хатто ўтқини карорларини кўллап-куватловчи воситага айлантириши таъмомлига этди. Адабётнинг миллий маддий ходиса экани, во-келини эстетик акс этириши исбот талаб қўйиладиган ҳакикат. Бирок ўтган юзийликда аҳамиятни белгиловчи ашни шу хусусиятларига тажовуз килинди. Уни шўролар ухуматининг сиёсатини, хатто ўтқини карорларини кўллап-куватловчи воситага айлантириши таъмомлига этди. Адабётнинг миллий маддий ходиса экани, во-келини эстетик акс этириши исбот талаб қўйиладиган ҳакикат. Бирок ўтган юзийликда аҳамиятни белгиловчи ашни шу хусусиятларига тажовуз килинди. Уни шўролар ухуматининг сиёсатини, хатто ўтқини карорларини кўллап-куватловчи воситага айлантириши таъмомлига этди. Адабётнинг миллий маддий ходиса экани, во-келини эстетик акс этириши исбот талаб қўйиладиган ҳакикат. Бирок ўтган юзийликда аҳамиятни белгиловчи ашни шу хусусиятларига тажовуз килинди. Уни шўролар ухуматининг сиёсатини, хатто ўтқини карорларини кўллап-куватловчи воситага айлантириши таъмомлига этди. Адабётнинг миллий маддий ходиса экани, во-келини эстетик акс этириши

ДНА, КЕТМОН...

Замон бунчалик тез ўзгариб кетади деб, ким ҳам ўйлади, дейсиз? Одам одамдан кўрмайдиган дамлар бўйди-я! Илгари соясидан от хурдаган жамоа хўжаликлари раиси олдига бориб, муқоваси қизил гувоҳнома чиқарб, мен фалон органнинг жамоатиди ходими бўламан, дессангиз, тамом эди. Бечора раисни корга тер босар, даг-даг титроқда тушар, хаяжондан тили камлагма колдади.

Ўша йилларда биз ҳам битта "қизил гувоҳнома" тўғрилаб олган эдик. Шу билан ҳам қанча-қанча раислар, ферма мурдлари, савдо ходимларини довдиратиб юрдик.

Камчилик топишнинг йўли кўп.

Болплаб дўк уришни эласанг бўлгани. Дарага кирсанг, камчилик дегани тўлиб-тошиб ётибди.

"Нега чанкати қўйдинг? Пахтанинг сийасатини билмайсанми? Соясалкинда ёнбошлаб ётган суратни газетага чиқардами?"...

Тавба, кўлнингдан келганини кил, дейдиган бир март десланмасди я шаън пайтлар...

— Тўғри айтасиз, муҳбир ака.

Хаммасини бажарамиз. Юнинг,

бир пиёла чоймиз бер. Ана, полизда ковун пишиб ётибди. Бу гаплар катта қозонда қайнаб юрмасин энди. Биласиз, раисимиз

депутат одам. Тўғига урсанг, боши зиркорайди деганларидек, у кишига гап тегмасин, жон муҳбир ака...

Биз, сира шошилмай, чўнтақдан ёзув блокнотини чиқармиз. Салмоқлаб, биргандирин исмарифини сўраймиз. Низоят, у хушомадга ўтади:

— Мошинангида бензин кераки? Мон-холга ем-хаша зарурдид? Томоркага қанча селитра керак бўлса, тортинмай айтаверинг...

Колган берди-олди гаплар дастурхон устидаги ҳал бўлади. Шундай килиб, ёнгилги юриб келган машинани кишилоқдан бели майшиш қайтади. Бугун худди

га алмаштириб олганимиз... Бу гапни биринчи марта айтаяпман.

Энди-чи? Йўл бўлсин! Якинда чорвага иктинослашган бир фермер хўжалигига бўйдим. Ўрганган кўнгил ўртана кўймас деганларидек, гапни ўша оҳянда, баланд пардада бошладик:

— Ў-хў, фермер ука, молларни таги шилта хўл-ку.

Жонига тигиб турган экан, фермер бола кўзимга тик караб:

— Нима ёрдамга келдингизми?

Ана кетмон!

— деб колоса бўладими?

Айтдим...

Замон таскари бўлиб кетган деб. Фермер эмас, мен кўриб колдим...

Илгари магазинларга кириб, нималарни ундириш мас эдик? Энди сал ковлаштиришсан:

— Соликни бўлсангиз, хужжатинизни кўрсатинг. Бўймаса, "Ишонч телефони"га кўнгирок киламан. Кани, дўйонни буштаси кўйинг! — деди кўйди. — Менинг бандар зарур имиш бор...

Шунака бўлиб кетган булар. Энди фермер банкдан, «компьютердан, кирим-чиқимдан гаплашди. Пахтани пулга чақади, пулни пахтада...

— Пахта даладан турибди, бориб кўраверинг. Нимани кўрсангиз, шуни ёзинг, — деди кўйди. — Менинг бандар зарур имиш бор...

— Пахтани газетага чиқардами? Соясалкинда ёнбошлаб ётган суратни газетага чиқардами?"...

Илгари чорва фермасига бўриб, куруқ кайтганини эслолмайман. Чеч бўймаса, иккичу кол ёғли кунжара унади. Курку-кую зиёфатларни кўя туринг. Чордавдан айб топишда биз устаси фарнг эдик:

— Бунинг қачон, қачончага бе-рилгани аник эмас-ку. Демак, калбаки. Тўхтаб туринг, ҳозир ке-ракли жойгир кўнгирок киламан, — деб, чўнтагидан "сотка" чиқарса бўладими? Хайрият, тубекни шикиллатиб колдим. Аъзой-баданимдан тер калкаб чиқди. Каранг, илгари биз терларатар ёдик. Кайтар дунё деганлари шу экан-да...

— Нега моллар шилтанинг устида ётиди?

— Фамлаган бедангиз ковкирад кетиби-ку! Шуни вақтида сенаж ботирсанг бўймасиди?

— Ха деб, ем сотиб олгунча, ҳашаки лавлаги экиб ташламайсиз? Ҳам сут кўпайди, ҳам мол симради...

Ана шунақа, салкам терговчи, калаверса, маслаштаги бўлиб кетган эдик. Ҳавоб бир хил:

— Тўғри айтасиз, муҳбир ака. Хаммаси тўғри. Келгус ийл бу фойдала маҳаллачларинизга тўла амал қиламиз. Марҳамат, чоймиз тайёр.

Ана шу тақлид, дўк-пўнисалар билан, бир фермадан уйдаги орқи ғунахини она-бала сигир-

га алмаштириб олганимиз... Бу гапни биринчи марта айтаяпман.

Энди-чи? Йўл бўлсин! Якинда чорвага иктинослашган бир фермер хўжалигига бўйдим. Ўрганган кўнгил ўртана кўймас деганларидек, гапни ўша оҳянда, баланд пардада бошладик:

— Ў-хў, фермер ука, молларни таги шилта хўл-ку.

Жонига тигиб турган экан, фермер бола кўзимга тик караб:

— Нима ёрдамга келдингизми?

Ана кетмон!

— деб колоса бўладими?

Айтдим...

Замон таскари бўлиб кетган деб. Фермер эмас, мен кўриб колдим...

Илгари магазинларга кириб, нималарни ундириш мас эдик? Энди сал ковлаштиришсан:

— Соликни бўлсангиз, хужжатинизни кўрсатинг. Бўймаса, "Ишонч телефони"га кўнгирок киламан. Кани, дўйонни буштаси кўйинг! — деди кўйди. — Менинг бандар зарур имиш бор...

— Пахтани газетага чиқардами? Соясалкинда ёнбошлаб ётган суратни газетага чиқардами?"...

Илгари чорва фермасига бўриб, куруқ кайтганини эслолмайман. Чеч бўймаса, иккичу кол ёғли кунжара унади. Курку-кую зиёфатларни кўя туринг. Чордавдан айб топишда биз устаси фарнг эдик:

— Бунинг қачон, қачончага бе-рилгани аник эмас-ку. Демак, калбаки. Тўхтаб туринг, ҳозир ке-ракли жойгир кўнгирок киламан, — деб, чўнтагидан "сотка" чиқарса бўладими? Хайрият, тубекни шикиллатиб колдим. Аъзой-баданимдан тер калкаб чиқди. Каранг, илгари биз терларатар ёдик. Кайтар дунё деганлари шу экан-да...

— Нега моллар шилтанинг устида ётиди?

— Фамлаган бедангиз ковкирад кетиби-ку! Шуни вақтида сенаж ботирсанг бўймасиди?

— Ха деб, ем сотиб олгунча, ҳашаки лавлаги экиб ташламайсиз? Ҳам сут кўпайди, ҳам мол симради...

Ана шунақа, салкам терговчи, калаверса, маслаштаги бўлиб кетган эдик. Ҳавоб бир хил:

— Тўғри айтасиз, муҳбир ака. Хаммаси тўғри. Келгус ийл бу фойдала маҳаллачларинизга тўла амал қиламиз. Марҳамат, чоймиз тайёр.

Ана шу тақлид, дўк-пўнисалар билан, бир фермадан уйдаги орқи ғунахини она-бала сигир-

Бир фуфт ҳафвия

Мен-ку аввалги ёзишишларни, бирорининг кетидан гибай галириши аллақачон ташлаворганим.

Лекин шу одамларнинг ўзла-ри тилимини кичитиб, кўлимими киздириди-да. Бўймаса, нима керак шу ёз...

Ана, Журзат фермер-нинг ҳарикат қилинг, тоғо, — деди-ю, ма-шинасини варанглатиб ҳайдайди кетди.

— Ув, бола!, дедим ичимда. — Хали менинг соўнимига кўл ювабсан. Сендақалардан кўни-ни кўрганман. Манаман деган калхўз раисла-рияни қаламзар забирга дош беролмай, осто-нинг маҳаллачларни кўлиб келишган. Устинган у то-моналарга битта хат ёзиб юборсан, полугинг пасайиб қолади, хали, — деб кўя қолдим. Бар-бий, кайфим учди. Бу гапларнинг хаммаси бирёзлиг бўлди-ю, кечак мазракда эштинганим бир ёлгик бўлди. Мачит имоми оғизни тўлди-риб:

— Журзаткун кўп савобли ишларни киляти-ти. Бу йил отасини ҳажга лоборди, — деб қолса бўладими:

Мен энди бошимни кайси тошига руҳ? Нима учун у ўз отасини юборади? Бошқаларнинг отаси ота эмасми? Одам деган бунчалик худин-бийнинг бўлумайди-да. Имом бўлса, уни кўкса кўта-риб, мактаб ётиди. Ха, мачит саҳини Жўркаво-й гишт-фарҳ килиб берди-да. Еган оғиз уялар деганларидай, эдим имом оғизни кўлтиғига сур пуркагти.

Хуллас, шунақа гаплар. Шу Жўркаво фермер кўлини киздириб, тилимини кичитиб юбор-ди. Бўймаса, мен ёзув-чизвини, бирорининг гибай килиб келишган. Устинган у то-моналарга битта хат ёзиб юборсан, полугинг пасайиб қолади:

— Бўймаса, кўчами аригини кизиб бер, сув-дан кийналипмиз, — дедим буш келмай.

— Ҳашар уошибиринглар, тоғо, — деди ўйлаб ҳам ўтиримай.

— Ҳашар уошибиринглар бўлса, сенинг олдинга бош эгиб келармидим? — дедим кизи-шиб.

— Бошқа чораси йўк. Томорка керак бўлса,

ўзингиз ҳаракат қилинг, тоғо, — деди-ю, ма-шинасини варанглатиб ҳайдайди кетди.

— Ув, бола!, дедим ичимда. — Хали менинг соўнимига кўл ювабсан. Сендақалардан кўни-ни кўрганман. Манаман деган калхўз раисла-рияни қаламзар забирга дош беролмай, осто-нинг маҳаллачларни кўлиб келишган. Устинган у то-моналарга битта хат ёзиб юборсан, полугинг пасайиб қолади. Мачит имом оғизни тўлди-риб:

— Журзаткун кўп савобли ишларни киляти-ти. Бу йил отасини ҳажга лоборди, — деб қолса бўладими:

Мен энди бошимни кайси тошига руҳ? Нима учун у ўз отасини юборади? Бошқаларнинг отаси ота эмасми? Одам деган бунчалик худин-бийнинг бўлумайди-да. Имом бўлса, уни кўкса кўта-риб, мактаб ётиди. Ха, мачит саҳини Жўркаво-й гишт-фарҳ килиб берди-да. Еган оғиз уялар деганларидай, эдим имом оғизни кўлтиғига сур пуркагти.

Хуллас, шунақа гаплар. Шу Жўркаво фермер кўлини киздириб, тилимини кичитиб юбор-ди. Бўймаса, мен ёзув-чизвини, бирорининг гибай килиб келишган. Устинган у то-моналарга битта хат ёзиб юборсан, полугинг пасайиб қолади:

— Бўймаса, кўчами аригини кизиб бер, сув-дан кийналипмиз, — дедим буш келмай.

— Ҳашар уошибиринглар, тоғо, — деди ўйлаб ҳам ўтиримай.

— Ҳашар уошибиринглар бўлса, сенинг олдинга бош эгиб келармидим? — дедим кизи-шиб.

— Бошқа чораси йўк. Томорка керак бўлса,

Музаффар ТУРСУНОВ

— Алло, яхшимисиз синглим, хўжайн билиш сингларни бўладими...

Трубадан котибманинг ингичка, чийдилок овози келди:

— Тоҳир Ҳамдомов мажлисадар.

Кечрок, кўнгирок килинг.

Ие, ҳаммаси тўхтатиди, билағирик килиб берди-да. Еган оғиз уялар деганларидай, эдим имом ҳаммаси тўхтатиди.

<p